

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	AZH 150 Azərbaycan tarixi, 6 AKTS
	Departament	Tarix və Arxeologiya departamenti
	Program (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2023/2024-cü tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Dr. Bayram Quliyev
	E-mail:	bayramqulusoy@yahoo.com bayram.guliyev@khazar.org
	Telefon:	
	Mühazirə otağı/Cədvəl	
	Məsləhət saatları	Müəllimin təyin etdiyi vaxtda
Prerekvizitlər	Yoxdur	
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	<p>Əsas ədəbiyyat</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Azərbaycan tarixi (ən qədim zamanlardan – XXI əsrin ilk onilliklərinədək). M.Abdullayevin elmi redaktorluğu ilə. Bakı, Bakı Universiteti. 2016,2017. 412 s. 2. Azərbaycan tarixi. Uzaq keçmişdən 1870-ci illərə qədər. S.S.Əliyarlıının redaktəsi ilə. Bakı, Çıraq. 2009, 872 s. 3. Azərbaycan tarixi. Ali məktəblər üçün mühazirələr kursu. II hissə (XIX-XXI əsrin əvvəli) A.Ə.Rzayevin ümumi redaktəsi ilə. Bakı: Bakı Universiteti nəşriyyatı, 2010, 544s. <p>Əlavə ədəbiyyat</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar. Seminar və təcrübə məşğələləri üçün müntəxabat. S.S.Əliyarlıının redaktəsi ilə. Bakı, Çıraq, 2007, 400 s. 5. Aşurbəyli S.B. Şirvanşahlar dövləti .Bakı, Avrasiya press,2006, 416 s. 6. Azərbaycan xanlıqlarının Osmanlı dövləti ilə siyasi əlaqələri (XVIII əsrin II yarısı). Bakı: Nurlan, 2002, 131 s. 7. Bayramlı Z.,Şəbiyev B. Azərbaycan Səfəvi dövləti (XVI-XVII əsrlər) Bakı, Avropa nəşriyyatı, 2016, 344 s. 8. Boran Əziz Xocalı soyqırımı: səbəbləri, həyata keçirilmə üsulları və nəticələri, Bakı, Azərnəşr, 2008, 224 s. 9. Bünyadov Z. M. Azərbaycan VII-IX əsrlərdə. Bakı, Azərnəşr,1989, 336 s. 10. Bünyadov Z.M. Azərbaycan Atabəyləri dövləti (1136-1225-ci illər) Bakı,”Şərq-Qərb, 2007, 312 s. 11. Cəfərov C.Azərbaycan kəndi kollektivləşdirmə illərində (1920-ci illərin sonu-30 cu illər) Bakı, Elm, 2008, 300 s. 12. Dəlili H.Ə. Azərbaycanın cənub xanlıqları. Bakı, 1979, 142 s. 13. Əfəndiyev O. Azərbaycan Səfəvi dövləti. Şərq-Qərb, Bakı, 2007, 344 s. 14. Fazili A. Atropatena (e.ə. IV-VII əsrlər). Bakı, Elm, 1992, 216 s. 15. Fərzəlibəyli Ş. Azərbaycan və Osmanlı imperiyası (XV-XVI əsrlər). Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, Bakı, 1995, 200 s. 16. Həsənov Ə. Azərbaycanın xarici siyasəti: Avropa dövlətləri və ABŞ (1991-1996). Bakı, 1998, 315 s. 17. İsgəndərli A. Azərbaycan həqiqətləri (1917-1920), Elm və Təhsil, Bakı,2012, 228 s. 18. Qasımov X. Orta əsrlərdə Azərbaycan mədəniyyəti. Bakı, Azpoliqraf, 2008, 448 s. 19. Qaşqay. S. Manna dövləti. Bakı.Azernəşr,1993,107 s. 	

	<p>20. Məmmədov Ə. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin bərpası və möhkəmləndirilməsi uğrunda mübarizə (80-ci illərin sonu-1997-ci il) Bakı, Elm, 1999, 360 s.</p> <p>21. Məmmədova F. M. Qafqaz Albaniyasının siyasi tarixi və tarixi coğrafiyası. Bakı, 1993, 174 s.</p> <p>22. Moisey Kalankatuklu. Albaniya tarixi. Mxitar Qoş. Albaniya salnaməsi. Bakı, Avrasiya Press, 2006, 296 s.</p> <p>23. Piriyev V. Azərbaycan XIII-XIV əsrlərdə. Bakı: Nurlan, 2003, 458 s.</p>										
Kursun vəbsayıtı	<p>www.azerbaijan.az;</p> <p>www.aztarix.azeriblog.com;</p> <p>www.azerbaycanli.org</p> <p>http://history.az/browse.php?sec_id=8&sort=2&pn=1</p> <p>http://www.tarix.gov.az/books.php</p> <p>http://tarix.info/elektron-kitablar/</p>										
Kursun təsviri və məqsədləri	Azərbaycan tarixi kursu qədim zamanlardan son günlərədək vətən tarixini əhatə edir. Son illər konseptual dəyişmələr baş verdiyindən bir sıra məsələlərə baxış əvvəlkindən keşkin şəkildə fərqlənir. Bəzi tarixi hadisələr yeni faktlarla zənginləşib, müəyyən dövrlərdəki boşluqlar doldurulmaqdadır. Tədris programının tərtibi zamanı bütün bu amillər nəzərə alınmış, tarixin qaranlıq səhifələrinə diqqət artırılmışdır. Xüsusü diqqət Azərbaycan dövlətçiliyi məslələri, dövlətçilik ənənələrinin təbliğ edilməsinə ayrıılır. İş planı Azərbaycan tarixi barədə bitkin və dolğun təsəvvürün formallaşmasına imkan verir. Bununla yanaşı programın tərtibi zamanı fənnin qeyri-humanitar fakültələrdə tədrisi nəzərə alınaraq praktik əhəmiyyətli mövzulara daha çox yer verilmiş, fənn haqqında ümumi anlayışların möhkəmləndirilməsinə və tələbələrin dünyagörüşünün formallaşmasına xidmət etməsi nəzərdə tutulmuşdur.										
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	<p>Fənnin ümumi tədrisi prosesində tələbələrdə:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Azərbaycan tarixi haqqında bitkin, dolğun və obyektiv təsəvvür yaranacaq - Azərbaycanın qədim dünya sivilizasiyasının ocaqlarından biri və Şərqi dövrysının ayrılmaz hissəsi olmayı haqda məlumatları daha da genişlənəcək - Azərbaycan etnosunun təkraredilməz və avtoxton olduğuna dair geniş təsəvvür yaranacaq - Vətən tarixinə, mədəniyyətinə, mənəvi dəyərlərinə sevgi və hörmət hissi daha da artacaq və vətənpərvərlik ruhu daha da yüksələcəkdir - Azərbaycanda dövlətçilik ənənələrinin tarixi çatdırılacaq <p>Qazanılmış təcrübə</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tarixi hadisələrin analizi - Tarixi hadisələrə tənqidi və obyektiv yanaşma - Azərbaycanın mədəni-tarixi inkişaf mərhələlərinin aşdırılması və Azərbaycanın müasir dövrdə dünya miqyasında rolu və yerinin müəyyənləşdirilməsi 										
Tədris metodları	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">Mühazirə</td><td style="text-align: center;">X</td></tr> <tr> <td style="text-align: center;">Qrup müzakirəsi</td><td style="text-align: center;">X</td></tr> <tr> <td style="text-align: center;">Praktiki tapşırıqlar</td><td style="text-align: center;">X</td></tr> <tr> <td style="text-align: center;">Praktiki məsələnin təhlili</td><td style="text-align: center;">X</td></tr> <tr> <td style="text-align: center;">Digər</td><td style="text-align: center;">X</td></tr> </table>	Mühazirə	X	Qrup müzakirəsi	X	Praktiki tapşırıqlar	X	Praktiki məsələnin təhlili	X	Digər	X
Mühazirə	X										
Qrup müzakirəsi	X										
Praktiki tapşırıqlar	X										
Praktiki məsələnin təhlili	X										
Digər	X										
Qiymətləndirmə	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">Komponentləri</td><td style="text-align: center;">Tarix/son müddət</td><td style="text-align: center;">Faiz (%), bal</td></tr> </table>	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%), bal							
Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%), bal									

	Aralıq imtahani	Aprel	30 bal
	Təqdimat	Final imtahani öncəsi	5 bal
	Aktivlik	Semestr boyu	5 bal
	Yoxlama yazı işi (quiz)	Aralıq imtahani öncəsi Final imtahani öncəsi	20 bal
	Final imtahani	İyun	40 bal
	Yekun		100 bal
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	<p>Aktivlik Tam aktivlik balı dərslərdə, diskussiyalarda, təqdimatlarda və elmi seminarlarda fəal iştirak edən tələbələrə verilir.</p> <p>Davamiyyət Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır.</p> <p>Dərsə gecikmə Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qayıb yazılır. Buna baxmayaraq, tələbə dərsdə iştirak edə bilər.</p> <p>Təqdimat Təqdimat həm yazılı, həm də şifahi təqdimat olmaqla tələb olunur (mövzular əlavə olunur). Təqdimatlar dörd qrup halında müəllimin təyin etdiyi gündə (silabusda əks olunacaq və ilk iki dərsdə tələbələrə elan ediləcək) keçirilir və həmin gün təqdimatçı üçün son tarixdir</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prezentasiya əlyazma formasında yazılmalı 2. Mütləq əyani vəsait kimi slayd şou göstərilməlidir 3. İş yazıklärən mənbələrə istinad edilməlidir. İstinad qaydaları müəllim tərəfindən təqdim olunacaqdır. 4. Sonda istifadə olunmuş ədəbiyyatın siyahısı əlavə edilməlidir. <p>Qeyd: Plagiat halları qəti qadağandır! Tələbələr təqdimati yerinə yetirərkən plagiarizmə yol verməməli, əldə etdikləri məlumatların mənbələrinə istinad etməli və istinadları göstərməlidir. Tələbələrin qiymətləndirmə üçün müəllimə təqdim etdiyi təqdimatda 25% və daha artıq Plagiarizm halları (müvafiq istinadların mənbəyinin göstərilməsi halları istisna olmaqla) aşkarlandığı zaman iş sıfırlanır.</p> <p>Yoxlama işi Kurs boyu dörd yoxlama yazı keçirilməsi nəzərdə tutulur. İki yazı aralıq imtahani öncəsi Yoxlama işi (Quiz) 1 əsasən 1-5-ci mövzular, yoxlama işi (Quiz) 2 əsasında 6-10-cu mövzular əsasında tərtib olunacaqdır), digər iki yazı final imtahan qabağı Yoxlama işi (Quiz) 3 əsasən 11-15-ci mövzular, Yoxlama işi (Quiz) 4 əsasən 16-20-ci mövzular əsasında tərtib olunacaqdır). Hər bir yoxlama işi 5 bal ilə qiymətləndirilir. Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yaza bilər.</p> <p>İmtahanlar Aralıq və yekun imtahan mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmırlar.</p> <p>İmtahan qaydaları Aralıq və yekun imtahanları işində tələbə tərəfindən və bir-birindən köçürmə halları qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbənin qiyməti sıfırlanır.</p> <p>Fənni bitirmək qaydası</p>		

	<p>Universitetin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər.</p> <p>Tələbələrin davranış qaydaları</p> <p>Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq qadağandır. Həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır.</p>
--	--

Cədvəl (dəyişdirilə bilər)

Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik / Tapşırıqlar
1		<p>Mövzu № 1. Azərbaycan ərazisində ibtidai icma cəmiyyəti</p> <p>Azərbaycan ərazisində ilk insan məskənləri. Ulu icma. Daş dövrü. İlkin daş alətlər. İstehlak təsərrüfatı. Azərbaycan ərazisində ən qədim insan izləri. Azix adamı. Qəbilə icması. Orta daş dövrü .Ox və kamanın kəşfi. Qobustan qayaüstü rəsmləri. İbtidai əkinçilik və maldarlıq. «Neolit inqilabı». İstehsal təsərrüfatının yaranması: Əkinçilik, maldarlıq, dulusçuluq və toxuculuq və s. Azərbaycanda metal alətlərdən istifadə. Erkən Tunc dövrü. Təsərrüfatın yeni sahələri. Orta tunc dövrü. Sənətkarlığın inkişafı. Son Tunc – Erkən Dəmir dövrü. İbtidai icma quruluşunun dağılması.</p>	1, s. 5-10; 2, s. 8-33;
		<p>Mövzu № 2. Azərbaycan ərazisində qədim dövlətlər.</p> <p>Manna dövlətinin yaranması və güclənməsi. İrənzü. Xarici siyasetin əsas istiqamətləri. Assuriya ilə ittifaq və onun əhəmiyyəti. Assuriya çarı II Sarqonun Mannaya yürüşləri. Urartu ilə münasibətlər. Ahşerinin siyaseti. Əhalisi. Təsərrüfatı. Dövlət quruluşu və mədəniyyəti. Dini inanclar. Həsənli və Ziviyə tapıntıları. Mannanın süqutu.</p> <p>Azərbaycan Makedoniyalı İsgəndər-Atropat münasibətləri Atropaten dövlətinin yaranması. Atropatenanın ərazisi, əhalisi və təsərrüfatı. Əkinçilik, maldarlıq, sənətkarlıq. Şəhərlər. Ticarət. Atropatenanın xarici siyaseti. Atropatenanın Selevkilər, Parfiya və Roma ilə qarşılıqlı münasibətləri. Mədəniyyət.</p> <p>Antik Alban dövlətinin yaranması. Antik müəlliflər (Strabon, Plini, Ptolomey) Albaniyanın əhalisi, ərazisi və siyasi sərhədləri haqqında. Albaniya əhalisinin etnik tərkibi. Təsərrüfat həyatı.. Şəhərlər. Ticarət. Albaniyanın siyasi tarixinin əsas məsələləri: Roma işgalçılara qarşı mübarizə. Mədəniyyət.</p>	1, s. 11-29; 2, s. 55-109; 14; 19
2		<p>Mövzu № 3. Azərbaycan III - VII əsrlərdə</p> <p>Azərbaycan III-VII əsrlərdə. Albaniyanın təsərrüfat hayatı. Yeni – feodal münasibətlərinin təşəkkülü. Feodal və kəndli zümrələrinin tərkibi. Torpaq mülkiyyəti formaları: dastakert və xostak. Albaniyanın inzibati ərazi bölgüsü. Xristianlığın yayılması. Aqven kilsə məclisi.</p> <p>Atropaten ərazisi Sasani imperiyasının tərkibində. Atropatenada ictimai münasibətlər.</p> <p>Azərbaycanda Sasanilərə qarşı üsyənlər. Albaniyanın siyasi tarixinin əsas məsələləri. Arşakilər sülaləsi. Böyük mərzbanlıq dövrü. Mehranilər sülaləsi. Girdiman dövləti. Aqvan hökmdarı</p>	1, s. 31-40; 2, s. 110-129; 21

	Cavanşirin daxili və xarici siyasəti. III-VII əsrlərdə Azərbaycan mədəniyyəti	
	<i>Seminar və diskussiya</i>	
3	Mövzu № 4. Azərbaycan Ərəb İşgalları dövründə. Xürrəmilər. Babək Azərbaycanın ərəblər tərəfindən işgal edilməsi. Azərbaycan xilafətin tərkibində. Alban knyazlığının ləğvi. Ərəblərin inzibati-idarə sistemi. Əmirliliklər. Köçürmə siyasəti. İslam dininin yayılması. Torpaq sahibliyinin formaları: divan, mülk, vəqf, icma, iqta və onun növləri. Vergi sistemi. Xərac, cizyə, xüms və zəkat. Xilafətə qarşı xalq azadlıq hərəkatı. Beyləqan üsyani. "Xürrəmi" istilahı. Xürrəmilik təlinin mahiyyəti. Xürrəmilər. Babəkin başçılığı altında azadlıq müharibəsi. və tarixi əhəmiyyəti.	1, s. 41-51; 2, s. 130-155; 9
	Mövzu № 5. Azərbaycan Xalqının Etnogenezi Azərbaycan xalqın yaranışı prosesinin başlıca mərhələləri. Uzaq keçmişdə Azərbaycanda yaşayan türk toplumları. İlk orta əsrlərdə Azərbaycan türk etnosunun yayılıb güclənməsi. Azərbaycan xalqının təşəkkülü prosesində islam dininin rolü. Yaranişda Azərbaycan türk dilinin yeri və rolü. Azərbaycan xalqının yaranması.	1, s. 52-62; 2, s. 156-205;
4	Yoxlama işi (Quiz) 1 Əsasən 1-5-ci mövzular əsasında tərtib olunacaqdır	
	Mövzu № 6. Azərbaycan IX əsrin II yarısı – XIII əsrin əvvəllərində. Ərəb xilafətinin dağılması və Azərbaycanda müstəqil dövlətlərin yaranması. Şirvanşahlıq. Azərbaycan Saci, Salari, Rəvvadi və Şəddadi sülalələrinin hakimiyyəti dövründə. Rusların Azərbaycana işgalçi yürüşləri i. Bərdə faciəsi. Azərbaycanın iqtisadi həyatı.. Səlcuqlar və Azərbaycan. Azərbaycan xalqının Cənubi Qafqazda əsas etnosa çevrilməsi. Azərbaycan Eldənizlər (Atabəylər) sülaləsinin hakimiyyəti dövründə.. Şəmsəddin Eldəniz..İraq Səlcuq sultanlığının Azərbaycanın idarəsinə keçməsi. Məhəmməd cahan Pəhləvan və Qızıl Arsalnın hakimiyyəti dövrü. Qonşu dövlətlər (Gürcüstan və başqaları) münasibətlər. Ölkənin iqtisadi yüksəlişi. Şirvanşahlar dövləti XI-XIII əsrin əvvəllərində. Azərbaycan intibah mədəniyyəti: Məktəb və mədrəsələr. Elmin inkişafı: Fəridəddin Şirvani, Xətib Təbrizi və b. Ədəbiyyat: N.Gəncəvi, X.Şirvani və b. Memarlıq: Əcəmi Əbübəkr oğlu, Məsud Davudoğlu. İncəsənət. İntibah mədəniyyətinin əhəmiyyəti	1, s. 63-71; 2, s. 206-227; 10; 18
5	Mövzu № 7. Azərbaycan XIII əsrin əvvəlləri – XIV əsr də. Monqolların Azərbaycana yürüşləri. Təbriz, Gəncə və Dərbəndin qəhrəmancasına müdafiəsi. Dinc əhalinin qırılması. Monqolların Azərbaycanda torpaq, vergi və örüş siyasəti. Hülakü dövlətinin yaranması və Azərbaycanın bu dövlətin mərkəzinə çevrilməsi.	1, s. 97-108; 2, s. 271-299; 5; 22

	<p>Qazan xanın hərbi (əsgəri) iqta haqqında fərmani. Vergi, məhkəmə, rabitə və s. islahatları və onların nəticələri. Elxani hökmranlığının sonu. Toxtamış və Teymurun Azərbaycana yürüşləri. Şirvanda Dərbəndilər sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi. I İbrahimin daxili və xarici siyaseti. Teymuri-Şirvanşah münasibətləri. XIII - XIV əsrlərdə Azərbaycan mədəniyyəti.</p>	
	<p>Mövzu № 8. Azərbaycan Baharlı və Bayandurlu sülalələrinin hakimiyyəti dövründə.</p> <p>Baharlı (Qaraqoyunlu) hakimliyi. Azərbaycanda hakimiyyət uğrunda mübarizənin yeni mərhələsi. Qara Yusif. Baharlı (Qaraqoyunlu) sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi. Daxili və xarici siyaseti. Cahanşah. Dövlətin genişlənrək imperiyaya çevriləməsi. Şirvanşahlıq və Teymurilərlə münasibətləri. Muş döyüşü. Azərbaycanda Baharlı sülaləsinin hakimiyyətinə son qoyulması. Diyarbəkirdə Bayandurlu hakimliyi. Azərbaycanda Bayandurlu sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi. Daxili siyaseti. Uzun Həsən «Qanunnamə»si. Xarici siyasetin başlıca istiqamətləri. Uzun Həsənin Avropa siyaseti. Venetsiya ilə əlaqələr. Osmanlı dövləti ilə müharibələr. Malatya və Otluqbəli döyüşləri. Azərbaycan Sultan Yaqubun dövründə. Əbhər sazişi ilə Bayandurlu səltənətinin iki yerə parçalanması.</p> <p>XV əsrдə Azərbaycanda inzibati-idarə sistemi, sosial-iqtisadi həyat və mədəniyyət.</p>	1, s. 113-123; 2, s. 312-332; 5; 15
6	<p><i>Seminar və diskussiya</i></p> <p>Mövzu № 9. Azərbaycanda Səfəvilər sülaləsinin hakimiyyəti</p> <p>Ərdəbil hakimliyi. Qızılbaşlıq ideologiyası. Mərkəzləşmiş Azərbaycan dövlətinin yaranmasının zəruriliyi. Ərzincan müşavirəsi. Qızılbaşların Şirvana yürüşü. Cabanı döyüşü. Bakının alınması. Bayandurlularla Şərur döyüşü. Qızılbaşların Təbrizə daxil olması. İsmayılin şah elan edilməsi.. Şah I İsmayılin daxili və xarici siyaseti. Azərbaycan Səfəvi dövlətinin imperiyaya çevriləməsi. Səfəvi-Osmanlı müharibələrinin başlanması. Çaldıran döyüşü .Şah I Təhmasibin daxili və xarici siyaseti. 1538-ci ildə Şirvanın tam tabe edilməsi, Şirvanşahların hakimiyyətinə son qoyulması. 1551-ci ildə Şəki hakimliyinin ləğv edilməsi ilə Azərbaycan torpaqlarının vahid dövlətdə birləşdirilməsinin başa çatması. Səfəvi-Osmanlı müharibəsi (1534-1555). Amasya sülhü. Səfəvilər dövləti I Şah Təhmasibin varislərinin dövründə (II İsmayıll, Məhəmməd Xudabəndə). Səfəvi-Osmanlı müharibələrinin ikinci mərhələsi. 1590-ci il İstanbul sülhü. I Şah Abbas tərəfindən mərkəzi dövlət hakimiyyətinin gücləndirilməsi tədbirləri. Şah Abbasın islahatları. Səfəvi ordusunun formalasdırılması. Yeni Səfəvi-Osmanlı müharibəsi (1603-1639). Azərbaycan torpaqlarının Osmanlıdan geri alınması.</p>	1, s. 124-129; 2, s. 371-408; 7; 13

		<p>1639-cu il Qəsri-Şirin sülhü.</p> <p>Azərbaycan XVII əsrin II yarısında. Səfəvilərin dövlət quruluşu: Qızılbaş türk soylarının və Azərbaycan türk dilinin dövlət idarəetmə sistemində yeri. Səfəvi ordusu: Qızılbaş qoşunun öz üstün mövqeyini qoruyub saxlaması. Yeni qoşun növlərinin yaradılması: qulamlar, tüfəngçilər və topçular. Kənd təsərrüfatı. Torpaq sahibliyi formaları. Sənətkarlıq. Şəhərlər, daxili və xarici ticarət.</p>	
7		<p>Mövzu № 10. Azərbaycan XVIII əsrin I Yarısı. Nadir şah Əfşar</p> <p>Səfəvi dövlətinin zəifləməsinin əsas səbəbləri. I Pyotrun Azərbaycana işgalçılıq yürüşləri. «Peterburq müqaviləsi». Rusiya-Osmanlı qarşıdurması. 1724-cü il İstanbul müqaviləsi. Azərbaycanda rus və Osmanlı idarəciliyi. Hacı Davudun başçılığı ilə Şirvanın yarımmüstəqil xanlığı çəvrilməsi. Nadir xanın Azərbaycan torpaqlarını geri almaq uğrunda mübarizəsi. Kirmanşah, Rəşt, Bağdad və Gəncə müqavilələri.. Azərbaycan Nadir şahın hakimiyyət dövründə.</p>	1, s. 146-157; 2, s. 472-495
		<p>Yoxlama işi (Quiz) 2</p> <p>Əsasən 6-10-cu mövzular əsasında tərtib olunacaqdır</p>	
Aralıq İmtahani			
8		<p>Mövzu № 11. Azərbaycan Xanlıqları</p> <p>Xanlıqların yaranması. Xanlıqların daxili siyaseti, sosial-iqtisadi həyatı. İnzibati idarəetmə sistemi. Azərbaycan torpaqlarını vahid dövlətdə birləşdirmək cəhdleri: Urmiyalı Fətəli xan və . Qubali Fətəli xan. Xanlıqların xarici siyasetinin əsas istiqamətləri. Xanlıqlararası münasibətlər. Xanlıqların İran, Osmanlı imperiyası, Rusiya və Gürcüstanla münasibətləri. XVIII əsrin sonlarında Azərbaycanın şimal torpaqlarına Ağa Məhəmməd Qacarın və .Zubovun yürüşləri .XVIII əsr Azərbaycan mədəniyyəti. Maarif. Elm. Ədəbiyyat. İncəsənət.</p>	1, s. 158-177; 2, s. 508-531; 12
		<p>Mövzu № 12. Azərbaycan XIX əsrin ilk yarısında.</p> <p>Şimali Azərbaycanın Rusiya tərəfindən işgal olunmasının birinci mərhəlesi. Qazax, Şəmşəddil və Borçalı sultanlıqlarının işgalı. Rusiya-Azərbaycan müharibəsi. Car-Balakənin və Gəncə xanlığının işgal olunması. Cavad xan. 1805-ci il Kürəkçay müqaviləsi: Qarabağ, Şəki və Şirvan xanlıqlarının ələ keçirilməsi. 1804-1813-cü illər Rusiya-Qacar (İran) müharibəsi. Gülüstan müqaviləsi. 1826-1828-ci illər Rusiya- Qacar (İran) müharibəsi. Naxçıvan və İrəvan xanlıqlarının rus qoşunları tərəfindən tutulması. Türkmençay müqaviləsi. Şimali Azərbaycanın Rusiya tərəfindən işgalının başa çatması.</p> <p>Şimali Azərbaycanda çarizmin müstəmləkəçilik siyaseti. Hərbi işgal rejimi. Komendant üsul-idarəsi. Çarizmin köçürmə siyaseti. Rusların və almanların köçürülməsi. İran və Türkiyədən</p>	1, s. 178-193; 3, s. 5-80;

		ermənilərin Azərbaycan torpaqlarına kütləvi surətdə köçürülməsi. Çarizmin dini ayrı-seçkilik siyasəti. Müstəmləkə əsarətinə qarşı azadlıq mübarizəsi: 1830-cu il Car-Balakən, 1831-ci il Lənkəran, 1837-ci il Quba və 1838-ci il Şəki üsyənləri. Üsyənlərin əhəmiyyəti və nəticələri	
9		<p>Mövzu № 13. Şimali Azərbaycan XIX əsrin 40-70-ci illərində 10 aprel 1840-cı il qanunu. Komendant üsul-idarəsinin ləğvi. Şimali Azərbaycan torpaqlarının Xəzər vilayəti və Gürcüstan-İmeretiya quberniyasına daxil edilməsi. 1844-cü ildə Qafqaz canişinliyinin yaradılması. 1846-cı ildə yeni inzibati bölgünün həyata keçirilməsi. 1849-cu ildə İrəvan quberniyasının yaradılması.</p> <p>. Bəy və ağaların torpaq hüquqları haqqında 1846-cı il Ali reskripti (fərmanı) ilə Azərbaycan zadəganlarının mülkiyyət hüquqlarının hökumət tərəfindən rəsmən tanınması. Azərbaycan zadəganları ilə sahibkar kəndliləri arasında asılılıq münasibətlərini tənzimləyən 1847-ci il Kəndli Əsasnamələrinin verilməsi. XIX əsrin 60-70-ci illərində burjua islahatları. 14 may 1870-ci il kəndli islahatı. Məhkəmə və şəhər islahatları. Bakıda və Gəncədə özünüidarə orqanlarının yaradılması. İnzibati dəyişikliklər.</p> <p>XIX əsrin II yarısında iqtisadi inkişaf. Neft sənayesi: İltizam sisteminin ləğvi. Digər sənaye sahələri: Əlvan metallurgiyanın inkişafı. "Simens qardaşları" şirkəti. Nəqliyyat. Kənd təsərrüfatında kapitalist münasibətlərinin inkişafı. Azərbaycan milli burjuaziyasının formallaşması: H.Z.Tağıyev, M.Nağıyev, Ş.Əsədullayev və b. Azərbaycan millətinin təşəkkülü.</p> <p>Maarifin inkişafı. Yeni tipli məktəblərin yaranması. Anadilli məktəblərin yaranması uğrunda mübarizə: Üsuli-cədid məktəbi. Elm: Möhsün bəy Xanlarov, Mirzə Kazimbəy. Ədəbiyyat: M.F.Axundov, Q.B.Zakir, S.Ə.Şirvani. Milli mətbuatın yaranması və inkişafı: H.B.Zərdabi. "Əkinçi" qəzeti.. Milli teatr. Memarlıq. Təsviri incəsənət və musiqi.</p> <p><i>Seminar və diskussiya</i></p>	1, s. 187-193, 212-218; 3, s. 81-151
10		<p>Mövzu № 14. Azərbaycan XX əsrin əvvəllərində. XX əsrin əvvəllərində iqtisadi inkişaf. Neft sənayesi. Digər sənaye sahələri. Nəqliyyat. Kənd təsərrüfatı. Ticarət. Köçürmə siyasəti. 1912-1913-cü illərin aqrar qanunları. 1904-cü il dekabr ümumi tətili. «Mazut konstitusiyası». Azərbaycan 1905-1907-ci illər inqilabı dövründə. Çarizmin Azərbaycanda milli qırğın siyasəti. Azərbaycanlı deputatların dövlət dumalarında fəaliyyəti. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda siyasi təşkilatların və partiyaların yaranması. «Difai», «Müdafıə» və «Müsavat»</p>	1, s. 219-242; 3, s. 152-177; 17

	<p>partiyaları.</p> <p>Azərbaycan I dünya müharibəsində iştirak edən dövlətlərin planlarında. Azərbaycanlı hərbçilər müharibə cəbhələrində. Müharibənin Azərbaycanın iqtisadiyyatına və əhalinin güzəranına təsiri. Mədəniyyət. İlk milli opera. İlk Azərbaycan filmi. Ədəbiyyat. Mətbuat.</p> <p>Azərbaycan Fevral inqilabından sonrakı dövrdə. Xüsusi Zaqafqaziya Komitəsi. İctimai Təşkilatların İcraiyyə Komitəsinin fəaliyyəti. Zaqafqaziya Komissarlığı və Seymi. Bakı Sovetində rəhbərliyin daşnak-bolşevik gürühunun əlinə keçməsi və onun azərbaycanlıları məhv etmək siyasəti. Azərbaycan türklərinə qarşı 1918-ci il mart soyqırımı.</p>	
	<p>Mövzu № 15. Azərbaycan Cümhuriyyəti</p> <p>28 may 1918-ci il «İstiqlaliyyət bəyannaməsi» və Azərbaycan dövlətçiliyinin bərpası. Bakıda Sovet hakimiyyətinin süqutu. «Sentrokaspi diktaturası». Bakının azad edilməsi. Yeni dövlət quruculuğu. Azərbaycan Parlamentinin açılışı və fəaliyyəti.</p> <p>Azərbaycan Cümhuriyyəti hökumətinin sosial-iqtisadi və mədəniyyət sahəsində gördüyü tədbirlər. Bakı Dövlət Universitetinin açılması. Ordu quruculuğu. Ölkə daxlində ermənilərin fitnəkarlığına son qoyulması.</p> <p>Azərbaycan Cümhuriyyətinin xarici siyasəti: Türkiyə ilə Batum müqaviləsinin bağlanması və onun əhəmiyyəti. Gürcüstan Respublikası ilə hərbi ittifaq yaradılması. Azərbaycan Cümhuriyyətinin Paris sülh konfransında tanınması. Bolşevik Rusiyasının hərbi müdaxiləsi, Azərbaycan Cümhuriyyətinin süquta uğraması və onun səbəbləri. AC-nin tarixi yeri və əhəmiyyəti.</p>	1, s. 260-278; 3, s . 248-277
11	<p>Yoxlama işi (Quiz) 3</p> <p>Əsasən 11-15-ci mövzular əsasında tərtib olunacaqdır</p> <p>Mövzu № 16. Azərbaycan SSR XX əsrin 20-30-cu illərində.</p> <p>Azərbaycanda sovet rejiminin qurulması. Sovet işğal rejiminin qarşı üsyənlər. Azərbaycanda sovet idarə orqanlarının yaradılması və fəaliyyəti. Azərbaycanın formal müstəqilliyinin ləğvi. Azərbaycan SSR-in ZSFSR-ə qatılması. Azərbaycanda sovet milli siyasəti. Azərbaycanın ərazii bütövlüyünə yeni qəsdlər. DQMV-nin və Naxçıvan MSSR-in yaradılması..Yeni İqtisadi Siyasət.</p> <p>Sənayeləşdirmə xəttinin həyata keçirilməsi və onun nəticələri. Elliklə və məcburi kollektivləşdirmə xətti və onun yekunları. İnzibati amirlik sisteminin bərqərar edilməsi. Azərbaycanda kütləvi repressiyalar. XX əsrin 20-30-cu illərində sovet hakimiyyətinin mədəni quruculuq sahəsində tədbirləri. Yeni təhsil sistemi. Əlifba islahatları. Ali təhsil və elm. Ədəbiyyat və</p>	1, s. 279-309; 3, s. 279-304; 11

		incəsənət. Mədəniyyət xadimlərinə divan tutulması.	
12		Mövzu № 17. Azərbaycan II dünya müharibəsi dövründə. Azərbaycan SSR müharibə edən dövlətlərin planlarında. Azərbaycan iqtisadiyyatının müharibənin tələbatına uyğun olaraq yenidən qurulması. Bakı Sovet ordusunun yanacaq bazası və cəbbəxanası kimi. Bakı neftinin faşizm üzərindəki qələbədə rolü. Azərbaycanlıların döyüş cəbhələrində, partizan və Avropada antifaşist hərəkatında iştirakı. Milli legionların təşkili. Müharibə illərində Azərbaycan mədəniyyəti.	1, s. 310-318; 3, s. 325-367
		Mövzu № 18. Azərbaycan SSR 1945-1960-ci illərdə.. Dinc quruculuğa keçid. Yeni sənaye sahələrinin və mərkəzlərinin yaranması. Kənd təsərrüfatı. 1948-1953-cü illərdə Azərbaycan əhalisinin Qərbi Azərbaycandan kütləvi surətdə sürgün(deportasiya). edilməsi 50-ci illərin ortaları-60-ci illərdə siyasi sistemin təkmilləşdirilməsi cəhdləri. Təsərrüfat sahəsində islahatlar. Mədəniyyət.	1, s. 327-336; 3, s. 368-417
13		<i>Seminar və diskussiya</i>	
		Mövzu № 19. Azərbaycan SSR XX əsrin 70-80-ci illərində. Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlməsi. İqtisadiyyata rəhbərliyin gücləndirilməsi. Azərbaycanda sənaye və kənd təsərrüfatının inkişafı. Yeni sənaye müəssisələrinin və sosial-məişət obyektlərinin tikilməsi. Kadr hazırlığı. Elmi-texniki tərəqqi. Əhalinin sosial vəziyyəti. Mədəniyyət. Yenidənqurma siyasəti və Azərbaycan. Dağlıq Qarabağ probleminin ortaya gətirilməsi. Azərbaycanda xalq hərəkatının başlaması. Azərbaycan Xalq Cəbhəsi.	1, s. 336-342; 3, s. 418-461
14		Mövzu № 20. Azərbaycan Respublikası (1991-2020-cu illər). SSRİ-nin dağıılması ərefəsində Azərbaycanda ictimai-siyasi vəziyyət: 1990-cı ildə Bakıda Qanlı yanvar faciəsi və onun hüquqi-siyasi qiyməti Milli azadlıq hərəkatının genişlənməsi. Azərbaycanın dövlət müstəqilliyyinin bərpa edilməsi (18 oktyabr 1991). Milli dövlət quruculuğu. Bazar iqtisadiyyatına keçid və dünya iqtisadiyyatına integrasiya. Azərbaycanın BMT-yə və digər beynəlxalq təşkilatlara qəbul olunması. Ermənistən-Azərbaycan müharibəsi. Xocalı soyqırımı XX yüzilliyin ən dəhşətli faciəsidir. 1993-cü ildə Heydər Əliyevin yenidən hakimiyyətə gəlməsi ilə Azərbaycanın siyasi həyatında yeni mərhələnin başlanması. Azərbaycanın dövlət müstəqilliyyinin qorunub saxlanılması uğrundu mübarizə. Müstəqil Azərbaycanın 1993-2003-cü illərdə sosial-iqtisadi və siyasi vəziyyəti: Əsrin müqaviləsi və neft strategiyası. Yeni parlamentin formallaşması. 1995-ci il Azərbaycan Konstitusiyası. İslahatların keçirilməsi. İnvestisiya siyasəti. Özəlləşdirmə və sahibkarlığın inkişafı. Aqrar və torpaq	1, s. 343-389; 3, s. 462-524; 8; 16; 20

	<p>islahatları. Əhalinin rifahı və sosial müdafiəsi. Azərbaycan diasporu. Azərbaycan respublikasının xarici siyasetinin əsas istiqamətləri.</p> <p>2003-cü, 2008-ci və 2013-cü illərdə İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsi. Daxili siyaset. Respublikamızın sosial-iqtisadi inkişafı. Xarici siyaset. Mədəni həyat. 44 Günlük Vətən Müharibəsi. Qarabağın yenidən bərpa planları</p>	
	<p>Yoxlama işi (Quiz) 4 Əsasən 16-20-ci mövzular əsasında tərtib olunacaqdır</p>	
15	<p>Prezentasiya Qrupu 1 Tələbələrin bir qrupu verilmiş mövzular əsasında təqdimat göstərəcəklər</p>	
	<p>Prezentasiya Qrupu 2 Tələbələrin bir qrupu verilmiş mövzular əsasında təqdimat göstərəcəklər</p>	

Final İmtahanı

ESSE VƏ TƏQDİMAT MÖVZULARI: qaydalar

1. Təqdimatlar müəllimin müəyyən etdiyi gündə və qrup şəklində keçirilir və vaxt dəyişdirilə bilməz!
2. İki tələbə eyni bir mövzunu hazırlayıb təqdim edə bilməz!
3. Təqdimatlara dair mövzular və o mövzuların keçiriləcəyi tarix aşağıdakı cədvəldə, mövzu adlarının önündə eks olunub.
4. Mövzuların qarşısında göstərilən tarix həmçinin həmin təqdimat üçün son tarixdir!
5. Müvafiq tarixdən sonra gətirilən təqdimatlar qəbul olunmur!

Təqdimat mövzuları

1. İslama qədərki mədəniyyəti Azərbaycan
2. Orta Əsrlərdə Azərbaycanda incəsənət
3. Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı – Şuşa şəhəri
4. Azərbaycanın qədim dirləri və yas adətləri
5. Azərbaycanda yazılmış ilk ümumdünya tarixi – “Cameüt-təvarix”
6. “Kitabı Dədəm Qorqud” tarixi abidəsi
7. Qarabağın Xristian Abidələri
8. Azərbaycanda Xarici İşgalçılara Qarşı Üşyanlar
9. Marağa rəsədxanası və Nəsrəddin Tusi
10. Nadir şah və onun fəth etdiyi ərazilər.
11. Azərbaycan türkdilli ədəbiyyatı

12. Orta Əsrlərdə Azərbaycanda Musiqi
13. Ermənilərin Azərbaycana gəlməsi və köçürülməsi
14. Azərbaycan Neft sənayesi XIX əsr-XX əsrin əvvəlində
15. Azərbaycanda qəzet və jurnallar XIX əsr-XX əsrin əvvəlində
16. Sovet dövründə Azərbaycan kinosu
17. Orta Əsrlərdə Azərbaycanda memarlıq
18. Orta Əsrlərdə Azərbaycanda Elm
19. Qarabağın İslam Abidələri
20. Nizami Gəncəvi və onun “Sirlər Xəzinəsi” əsəri
21. Nizami Gəncəvi və onun “İskəndərnâmə” əsəri
22. Qobustan qayaüstü rəsmləri
23. İçəri Şəhərin tarixi abidələri
24. Heydər Əliyev Mərkəzi və onun önəmi
25. Abşeronun tarixi qalaları
26. Azərbaycan rəssamları (Sovet dövrü)
27. Azərbaycan dastanlarında tarixi elementlər
28. Bakıda fəaliyyət göstərən muzeylər
29. Naxçıvan abidələri
30. Gəncə- Qazax abidələri
31. Quba-Qusar abidələri
32. Balakən-Şəki abidələri
33. Lənkəran-Astara abidələri